

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s autorem stránky „Znásilnil mě Zdeněk Svěrák“

Příloha č. 2: Rozhovor s tvůrcem Infobaden News

Příloha č. 3: Rozhovor s Janem Pospíšilem, autorem tzv. „hřbitovního farmaření“

Příloha č. 4: Rozhovor s Klárou Volkovou, autorkou fotografie k „hřbitovnímu farmaření“

Příloha č. 5: Rozhovor s Vladimírem Dušánkem, šéfredaktorem Novinky.cz

Příloha č. 6: Rozhovor s Pavlem Novotným, šéfredaktorem Extra.cz

Příloha č. 7: Rozhovor s Františkem Nachtigallem, šéfredaktorem Týden.cz

Příloha č. 8: Rozhovor s Janem Vavrušákem, šéfedítorem ČTK

Příloha č. 9: Rozhovor s Radkem Kedroněm, šéfredaktorem Lidovky.cz

Příloha č. 10: Rozhovor s Kateřinou Mázdrovou, šéfkou vydání Respektu

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor s autorem stránky „Znásilnil mě Zdeněk Svěrák“ (Zdroj I)

Kolik lidí na projektu celkem dělalo a jak byl organizován?

Na projektu se vystříдалo přibližně šest lidí, vše bylo organizováno prostřednictvím facebooku za užití falešných identit. Ty byly zlikvidovány ihned po úspěšné akci.

Jak dlouho se znáte, odkud, jak dlouho jste spolu spolupracovali?

Známe se různě dlouho. V průměru mi to vychází kolem osmi let.

Na čem konkrétním jste spolu dělali už předtím?

Realizovali jsme mnohé trollske projekty, ale žádný z nich nezaznamenal takovýto úspěch. Za zmínku stojí například stránka „Tato kočka zemře, pokud nebudu mít do týdne 50.000 lajků.“

Jak vznikl nápad založit právě stránku „Znásilnil mě Zdeněk Svěrák“? Proč jste si vybrali právě jeho?

Někoho napadlo, že by to mohl být vynikající nápad. Pan Svěrák platí za velmi oblíbenou osobnost, mnoho lidí se v něm vzhlíží, je zdrojem inspirací. Představuje něco, na co se takřkajíc nesahá, něco, z čeho si nikdo nesmí dělat legraci. Je ne zcela právem glorifikován. Přesně takovéhle osoby trolly lákají.

Domluvili jste se ještě před spuštěním stránky na nějaké strategii nebo šlo vesměs o improvizaci?

Měli jsme připravený určitý plán, kterého jsme se víceméně po celou dobu drželi. Samozřejmě jsme se několikrát bodově odchyli, vždy však šlo o reakci na konkrétní projevy okolí.

Co bylo primárním cílem stránky?

Šlo o recesi. Chtěli jsme trochu podráždit uživatele facebooku. Průměrný uživatel facebooku je milovník Zdeňka Svěráka. Nečekali jsme ale, že naše taškařice přeteče pomyslné břehy facebooku.

Neměli jste třeba nějaké morální zábrany, strach, že můžete Svěráka fakt poškodit a zároveň strach, že se může obrátit na policii?

Na stránce bylo vše podáváno tak, aby bylo jasné, že jde o pouhou mystifikaci. Viz. Všude zmiňovaná a rozebíraná vyjádření profesora Höschla a doktora Uzla – doktor by něco takového nikdy nenapsal. Nikdy by nesdělil citlivá lékařská tajemství druhé osobě. Pokud někdo Svěrákovi skutečně uškodil, tak to byl A) on sám, když se začal rozhánět trestním oznámením. B) Média, která obsah stránky dezinterpretovala.

Jak daleko jste byli ochotni/připraveni zajít v momentě, kdyby stránka nebyla odhalena a následně zrušena?

Stránku jsme zrušili my sami. Ne nadarmo se říká, že v nejlepším by měl člověk přestat. Mně osobně přirozeně zajímá, co by se dělo dál. V posledních momentech dramaticky přibývalo uživatelů – přibližně jeden za vteřinu. Trochu mě mrzí, že jsme nakonec nerealizovali video – klasický tančící pedobear z youtube, který by na těle naroubovanou Svěrákovu hlavu.

Jak vznikaly jednotlivé posty – šlo vždy o dohodu všech nebo nahodile, kdo co vymyslel?

Jak už jsem psal, měli jsme určitý scénář, takže o nahodilé posty nešlo.

Jak bys laikovi vysvětlil, jaká je ideální strategie pro vytvoření úspěšné „trollí“ stránky? (jak vybrat téma, jaký volit jazykový vyjadřovací prostředky, co postovat, jaký prvky dodají stránce na uvěřitelnosti...)

Ze všeho nejdůležitější je příprava. Chce si to s předstihem založit falešný profil a na ten tzv. nabrat co nejvíc přátel, kteří o trollingu nic moc nevědí, po pozvání na trollí stránku budou zděšeni a začnou o ni samovolně informovat své okolí. Téma musí být kontroverzní. Pokud si budeme dělat legraci z Miloše Zemana, s nikým to ani nepohne. Citlivé téma je například

Týrání zvířat, obchod s lidmi, invalidé, vykořisťování těhotných žen, dělání si legrace ze známých vážených osobností, pohřbívání známých vážených osobností a pedofilie. Vyjadřovat se to chce spisovně, vyrovnaně, noblesně, za každou cenu působit klidně, vůbec nereagovat na vulgaritu a výhrůžky – to většinu našťvaných (trollených) uživatelů přivádí k nepřičetnosti. Uvěřitelnost netřeba nijak uměle vyvolávat. Dostatečně hloupá osoba uvěří prakticky čemukoliv. Ověřeno ☺

Jak bys v porovnání s ostatními stránkami, na nichž jsi spolupracoval, zhodnotil celkovou návštěvnost a rozšířenost stránky ZmZS?

Díky intenzivní medializaci se tato stránka stala jednou z vůbec nejúspěšnějších trollích stránek v historii českého facebooku. To není vychloubání se, to je fakt.

Tuším, že stránka se rozšířila až momentě, kdy na ni upozornila média prostřednictvím trestního oznámení, které na zakladatele stránky podal Zdeněk Svěrák. Nepřipadá vám to vlastně paradoxní?

Je to paradoxní. Mistr tímto krokem vlastně uškodil sám sobě.

Jak hodnotíte reakci Zdeňka Svěráka?

Reakce mi vzhledem k povaze pánů Svěráků přijde očekávatelná. Přirozeně je přehnaná, ale co lze čekat od někoho, kdo absolutně nechápe internetovou kulturu, neví, co je to facebook a jak funguje, nezná teorii memů, nikdy neslyšel o trollingu? Svěrák má rád soudy a podávání trestních oznámení. Je schopen soudit se, s prominutím, kvůli každému prdu.

Proč myslíte, že podal trestní oznámení?

Byla to jediná možná reakce. Mohl buď nereagovat, prohlásit s úsměvem, že je to hloupý vtip, to by ale nebyl on. Potřeboval nějakým způsobem projevit svou domnělou sílu a moc. Proto trestní oznámení na neznámého pachatele.

Připouštíte, že stránka mohla Zdeňka Svěráka skutečně poškodit?

Nemyslím si to. Naopak. Spíš mu udělala reklamu v momentě, kdy vyšla jeho nová povídková knížka Po strništi bos. Začalo se o něm mluvit.

Zásadní zvrát na stránce nastal v momentě, kdy jste uvedli, že za celou akci stojí Jiří X Doležal. To byl plán už od začátku nebo vznikl spontánně v reakci na zřejmě nepředpokládaný vývoj událostí?

S nápadem hodit stránku na krk JXD přišel jeden kolega ze SBCZI. Vůbec jsme to neměli v plánu. Tvrzení JXD, že celá stránka je útokem na jeho osobu, je nesmysl. JXD je příliš sebestředný a není schopen si připustit, že by se ho něco mohlo týkat jen tak mimochodem, aby byla legrace ☺

Připouštíte, že mohla kauza JXD poškodit?

Osobně se tak nedomnívám. Spíš mu udělala reklamu. Jen díky trollům se letos JXD dvakrát dostal do televize. Bez nás by tam po něm neštěkl pes ☺

Jak byste zhodnotili reakce komentujících lidí (přímo na stránce, potažmo v médiích, za předpokladu, že jste diskuzi na médiích sledovali)?

Narazil jsem na reakce všech myslitelných typů. Cca 60% diskutérů stránku odsoudilo, jejího zakladatele by ráda mučila, týrala, nutila konzumovat vlastní výkaly. Zbytek byl pobavený a měl radost. Svěrák si podle nich o něco takového koledoval už dlouho. Obecně se diskutéři domnívali, že stránka je reakcí na kauzu „Metelesku“ a nedávné politikaření a veřejné hanění Miloše Zemana.

Jak byste zhodnotili reakce médií?

Média nezklamala. Zkreslila, co se dalo, zmanipulovala, co jen šlo ☺

Co/kdo vás na celé kauze překvapil/o nejvíc?

Skutečnost, kolik je možné takovéto hlouposti věnovat prostoru v tištěných médiích (Instinkt)

Máte strach z policie a z toho, že by vás mohli skutečně najít?

Je velmi nepravděpodobné, že by nás policie mohla najít. Využíváme anonymizéry, v cizině založené emaily, prohlížeč Tor a program aircracker, pomocí kterého se napojujeme na cizí wifiny.

Jaké mediální trendy jsou podle vás z celé kauzy vyzorovatelné?

Současný novinářský nešvar neověřovat si informace a psát o něčem, co je naprosto nepodložené. Viz. Článek o stránce, kdy byl JXD přímo uveden jako autor.

Příloha č. 2: Rozhovor s tvůrcem Infobaden News (Zdroj II)

Co je na webu Infobaden News specifické, jak byste charakterizoval jeho humor?

V Česku nebo světově? V Česku jde o jediné pravé fake news, ačkoliv se tak jiné weby mohou tvářit taky, je to obvykle prvoplánovitá groteska. Infobaden také jde do hloubky, nedělá vtipy, NASTAVUJE ZRCADLO (!!)) povrchním médiím a společnosti obecně. Často se nás lidé ptají, jestli je mystifikace cílem a proč to děláme. Není cílem, je jenom jedním z nástrojů. Díky mystifikovaným nekompatibilním čtenářům se často dostáváme k širší kompatibilní cílové skupině.

Co je jeho primární motivací?

Děláme podobné věci odjakživa, motivací je hlavně kreativní přetlak, možná i potřeba komentovat některé věci, které se dějí bez našeho přičinění a které nám většinou připadají bizarnější, než cokoli, co si dokážeme sami vymyslet. IBN tomu všemu ale poprvé dává nějakou jednotnou formu.

Jak vznikl nápad server založit? Šlo pouze o recesi nebo jste chtěli poukázat na nějaké negativní faktory?

Původně jsem měli připravený úplně jiný televizní formát, ale ukázalo se, že jak do komerční, tak veřejnoprávní televize v Česku takovou věc prosadit je nemožné a pokud by se to podařilo, nebyl by výsledek ničím, pod co bychom se chtěli podepsat. A to se neměnilo několik let a pořád se to nemění. Proto jsme začali svobodně na internetu. Paradoxně po dvou letech nás začaly televize oslovovat, se spoluprací stále váháme.

Proti komu se primárně vymezujete, respektive na koho hlavně cílí vaše parodie?

Neřekl bych, že existují jasné cíle, rozhodně například nestraníme politickým stranám. A generalizovat cíle na hloupost, aroganci, nabubřelost, nenažranost, buranství, mi přijde arogantní a buranské.

Jaké konkrétní prostředky k tomu používáte?

Vlastně všechno to, co skutečná média, jenom o dost lépe.

Kde se inspirujete? Jde vždy o aktuální dění?

Opět jako reálná média: Buď se něco děje, a pokud se nic neděje, událost si vytvoříme.

Inspirace je všude dost.

Jaké jsou obvykle na články ohlasy, stává se často, respektive stávalo se v době, kdy jste byli na trhu noví, že lidé vašim článkům věřili?

Ono jich věří pořád dost, není o to tom, že bychom byli noví. A ti co vědí, často hrají s námi.

Stává se často, že od vás informace přebírají média?

Jsou to spíš výjimky. Esoterické servery jsou například o dost věrnější.

Ted' k tomu Rathovi, ten jeho fiktivní profil jste založili ve spojitosti s Infobaden nebo nezávisle na něm?

Ten profil s IBN vlastně nesouvisí, vznikl nezávisle a existuje z pohnutek, nad kterými i nám zůstává rozum stát. Ano, někdo před pěti lety založil profil, je na něm lepším Rathem, než je David Rath ve skutečnosti, a na něm občanům radí, pomáhá sehnat práci, půjčit peníze, informuje...

Řekněte mi, píšou vám třeba často lidi do zpráv v domnění, že jde o skutečného Ratha? Co chtějí? Píšou vám i novináři?

Davida Ratha oficiálně na Lupě ocertifikoval Patrick Zandl, jinak se většinou lidé ptají na práci, peníze, nabízejí sex... (ano) ... to by bylo na samostatnou diplomovou práci.

Když jste tenkrát prostřednictvím fiktivního Rathova profilu postli onen článek z IBN s komentářem, co bylo hlavním záměrem? Šlo vám o medializaci?

Tak nějak dlouhodobě testujeme, co jeho publikum snese, a ukazuje se, že snese dost. Snese například i přímé odkazy na komunisty, nacisty... Divila byste se, kolik je za konečných řešení lajků. A taky vypustit něco mezi tyhle lidi docela rychle spustí lavinu, která přiláká ty naše kompatibilní čtenáře, kteří se tím společně s námi baví.

Jak si vysvětlujete, že rovnou čtyři média uveřejnila, že „se Rath vzteká na Facebooku“ a o čem to svědčí?

Jsou to hovada.

Kontaktoval vás tehdy někdo z novinářů přímo na onom profilu?

Tehdy nikdo. Patrick Zandl dávno předtím odešel přesvědčen o pravosti pana doktora. Krátce po tomhle snad pravost zkoumal jenom Radim Hasalík, který se dotazoval přímo kanceláře pana hejtmna. Leč nebylo mu odpovězeno.

Jaký máte vy osobně názor na česká média, v čem vidíte jejich největší problémy?

Jsou to hovada. Ve většině případů se na pracovní pozici čeští novináři kvalifikovali jenom tím, že se vytrvale snažili se na ní dostat. Neví nic o tématech, o kterých píšou, nedokáží si informace dohledat a nastudovat a jsou líní to dělat. Bohužel tak informují už tak od světa oddělenou a nevzdělanou českou společnost úplnými bludy, nebo ji prostě krmí nenáročným infotainmentem. Snaha o spravedlivé vyvažování je tématem sama pro sebe. Novinář bez názoru není novinář, ale průtokový ohřívač pro kohokoliv, komu se to zrovna hodí.

Samozřejmě existuje i několik světlých výjimek.

Myslíte, že je těžké v dnešní době někoho mystifikovat?

Mystifikovat kohokoliv je velice snadné a vždycky bylo.

Příloha č. 3: Rozhovor s Janem Pospíšilem, autorem tzv. „hřbitovního farmaření“

Jak celý nápad vznikl?

Cestou po hřbitovu Hutisko-solanec mě napadlo, že kdybych měl hrob, tak bych na něm pěstoval zeleninu. A protože bylo zrovna před cestou na znojmský Barcamp, kam jsem jel jako divák a mrzelo mě, že nemám žádné téma, přetavil jsem to v přednášku.

Co bylo jeho primárním cílem?

Primárním cílem bylo představit alternativní možnost starání se o hrob. Žádný mediální cíl nebyl stanoven.

Je celý text naprostá fikce nebo jsi použil i některé pravdivé prvky? (článek zastřešuješ dvěma výzkumy a odkazy na pohřbívání Aztéků, certifikátem

"fairgrave", předpokládám ale samozřejmě, že i ty jsou smyšlené)

Vzhledem k tomu, že primární částí celého tématu je argumentace "pro a proti", tak se nedá o fikci mluvit - s důvody pro i proti může člověk souhlasit či nesouhlasit dle svého přesvědčení. I když samozřejmě lehce absurdní. Hnutí fairgrave bylo zmíněno v článku 7.G v odstavci věnované hypotetické budoucnosti celého případného oboru, stejně jako například komunitní zahrady na rozptylových loučkách. Aztéci dělali ledasco!

Proč jsi použil smyšlené slovo "funerologové", mělo jít o vodítko pro čtenáře, aby mu snáze došlo, že článek je jednou velkou mystifikací?

Použil jsem ho, protože nejlépe vystihovalo profesi kterou jsem chtěl zmínit. To že taková profese ve skutečnosti neexistuje jsem zjistil až následně, což mě, abych pravdu řekl, překvapilo mnohem víc, než kdyby existovala.

Jak jsi vyřešil absenci vlastního hrobu se zeleninou?

"S rodiči mám domluvu, že zeleninu pěstovat můžu, ale z pietních důvodů nemůžu šířit žádné

záznamy."

Tvůj článek se nejdříve ocitl na webu Sedmé generace, nevznikly během editování článku jakékoliv pochybnosti, že by mohl být smyšlený?

Jak jsem psal výše -v 7.G šlo o argumentační pro/proti článek, který se z hlavní části věnoval hypotetické diskusi o spojení pohřbívání a farmaření (viz odpověď č 2). Omáčka okolo byla pro navození atmosféry a pro samotný obsah nebyla důležitá - hlavní myšlenka článku by šla sdělit i bez pasáží věnovaných mě osobně.

Spolupracuješ s webem dlouhodoběji?

Nou

Jaká byla odezva na uveřejněný článek na Sedmé generaci? (Kontaktovala tě například i veřejnost?)

Pár diskusí na facebooku, kde se, relativně konstruktivně, řešilo, jestli je to dobrý nápad nebo blbý nápad

Která média tě následně kontaktovala a jak probíhala komunikace s nimi?

Respekt. E-mailem, pak osobně.

Měl jsi připravenou jakousi strategii pro komunikaci?

Neměl

Jako první následoval tedy rozhovor pro Respekt, autorka nevyjádřila ani jednu pochybnosti o pravosti tvých tvrzení?

Ne a osobně si myslím, že ani neměla důvod - téma smysl dává.

Seznamovala se dopředu s problematikou, bylo při rozhovoru patrné, že si problematiku předem rešeršovala?

Ano, věděla o přírodním pohřebnictví.

Chtěla autorka tvůj "hrob" vidět?

Dopředu jsem avizoval, že to není možné.

Vyjádřila pochybnosti po rozhovoru ona nebo kdokoliv z redakce?

Ne

Informace se následně objevila i v Blesku, kontaktoval tě někdo z redakce Blesku nebo jen vycházeli z informací v Respektu a Sedmé generaci?

Kontaktoval.

Projevili novináři během komunikace pochybnosti o tvých tvrzeních?

Z redakce Blesku? Looool jaxvina - ten plátek je vymyšlený tak z 75 % a zbylých 25 % je založeno na praktikách ze kterého by se kde kdo poblil. (Založeno na zhruba 45 minutovém rozhovoru s redaktorem, který mi popisoval jak jezdí fotit pohřby po tragických nehodách...)

Kdy a jak autoři zjistili, že jde o podvod?

Nejsem si vědom žádného podvodu... Z mého pohledu by šlo o podvod, pokud by dělali rozhovor s nějakou osobou a v redakci si vymysleli (či překroutili) jeho odpovědi. Pokud bylo v rozhovoru přetištěno opravdu to co člověk řekl, tak už je na čtenáři jak si dané věci interpretuje - za šaška může být pouze zpovídaný.

Čím si vysvětluješ, že média jako Respekt a Blesk uveřejnila tvé informace, aniž by si ověřila jejich pravost?

Protože o nic nešlo! Resp. šlo o bezvýznamné téma v minoritní rubrice, které mohlo vzbudit zajímavou věcnou diskusi, což se také většinou stalo. Teda krom Blesku, kde člověk nic takového neočekává :)

Jak bys ty sám předpokládal/ jak jsi předpokládal, že by se novináři měli zachovat v případě, že dělají rozhovor o tématu, které je takto diskutabilní a nemohou najít jiné zdroje?

Pokud by šlo do důležitý rozhovor k aktuální kauze (či třeba jen nějaká citace do článku) , tak samozřejmě předpokládám, že si základní věci ověří, resp. budou je mít připravené dopředu aby mohli zpovídaného konfrontovat.

Pokud však jde o rozhovor podobný tomu mému, tak to nepředpokládám...Reps. nikdy by mě nenapadlo, že třeba při rozhovoru s nějakým zpěvákem kontrolují, zdali je každý historika pravdivá. Z tohoto pohledu mě třeba mnohem více uráží rozhovory s Miroslavem Donutilem, kde si postupně přivlastňuje historiky celého Brna.

O čem bys řekl, že celý tento případ vypovídá?

Vůbec, ale vůbec o ničem... Resp. vůbec o ničem co by nepsali lidé jako Neil Postman už před 30 lety... A už určitě to nemá žádnou souvislost specificky s českými médii. O hlouposti lidí také v žádném případě ne - čtu na netu stovky článků "jen tak pro pobavnutí a zamyšlení" a klidně je možné, že desítky procent z nich jsou nějak zkreslené či krapet vymyšlené. Tím však nijak nesnižují moje pobavení a případné zamyšlení. Nikdy by mě napadlo si je nějak ověřovat, protože pro mě vlastně není důležité, jestli popisují fikci nebo realitu – důležité je samotné téma a možnost jeho (teoretického) začlenění do mého života. Naopak - jakékoliv snahy přisoudit hřbitovnímu farmaření větší mediální přesah vypovídají o bulvarizaci českého vysokého školství :D

Šlo v tvém případě o první pokus o mystifikaci nebo se podílíš i na dalších recesistických projektech?

Jsem jedním z 11 zakládajících členů [žitbrno.cz](http://zitbrno.cz)

Původní rozhovor s Janem Pospíšilem z 27.11.2013

Ahoj Terko, asi tě zarmoutím, ale když ty otázky takto vidím, tak se mi na ně asi odpovídat nechce :(Udělal bych tím z celého toho mého "tématu" mnohem víc, než to ve skutečnosti bylo - tedy jen humorný nápad, který se z ničeho nic objevil, když jsem šel se svoji tehdejší holkou před hřbitov na Hutisku-Solanci. Proč jsem ho pak rozpracoval bylo to, že jsem měl v plánu jet na barcamp do Znojma a rád přednáším :) To jsou odpovědi na otázky 1 a 2, které mi připadají tomu tématu odpovídající. Odpovídat na ty další mi přijde jako "vysvětování vtipu", v čemž se necítím dobře. Navíc bych tím trošku neférově podkopl jak 7. generaci, tak Respekt (Blesk neřeším, protože těm je jako jediným opravdu jedno, jestli je téma pravé či nepravé – hlavně že je šokující, když jsem se tehdy bavil s jejich redaktorem [dělá pro blesk 20 let..] a on mi povídal jaká je jeho práce, tak jsem asi čuměl víc než on na to moje farmaření).

ad 4) Hodilo se mi do článku a abych pravdu řekl, tak jsem ve chvíli psaní ani neřešil, jestli existuje či neexistuje. To že neexistuje jsem zjistil až zpětně.

ad 5) Mám s rodiči domluvu, že mi můj koníček tolerují, ale z důvodu piety nesmím šířit fotky.

ad 9 (první 9 ze tří, které tam jsou :) Neměl

ad12)ano

ad14)ne

Pokud bych si celou věc dopředu připravil jako pokus na česká média, udělal si nějaké hypotézy, připravil si plán (tj. vlastně dopředu si odpověděl na všechny tvoje otázky) a pak se něco stalo, tak by mělo smysl na tyto otázky odpovídat znovu, resp. porovnávat minulé a současné. V mém případě mi to přijde jako "po bitvě je každý generál" Odpovědi na zbylé otázky (resp. ani né odpověď) samozřejmě povím, pokud se mě na to někdo někde v hospodě ptá, ale odpovídat na ně do "oficiální práce" mi nepříjde vhodné :(

Příloha č. 4: Rozhovor s Klárou Volkovou, autorkou fotografie k „hřbitovnímu farmaření“

Kláro, jak vznikla spolupráce s Honzou Pospíšilem na projektu „Hřbitovní farmaření“?

Nevím, jestli bych tomu měla říkat spolupráce. Oba jsme asi tenhle projekt chápali odlišně. Pravdou, ale je že kdyby nebylo Honzy, moje Zahrádka (raději tomuhle projektu říkám zahrádka než farmaření) by se asi nikdy nedostala do médií a nezískala by takovou popularitu

jakou má. Za to jsem velmi ráda a velmi vděčná. I když v mnohém se asi naše názory rozcházejí.

A jinak spolupráce vznikla tak, že mě Honza Pospíšil oslovil poté, co viděl na vernisáži vystavenou mou Zahrádku. Nabídnul mi, že by jí rád představil na jakém si farmářském festivalu. A protože se mi nápad nezdál špatný a chtěla jsem pro svůj projekt publicitu tak jsem souhlasila.

Co znamená „hřbitovní farmaření“ pro tebe?

Spíše než hřbitovní farmaření bych tomu říkala zahradničení. A co pro mě znamená? V první řadě jsem tenhle projekt chápala jako jakýsi nový street art. Chtěla jsem zasáhnout do prostoru pro většinu lidí velmi pietního. V mém záměru, ale nešlo o provokaci, ale spíše výzkum lidského chování a vnímání. A z osobního hlediska to byl pro mě projekt zahrnující mou soukromou relaxaci a přesvědčení sama sebe, že se dokážu postarat o svou zahrádku.

Popiš mi prosím nějak krátce, kde se ten nápad vzal, proč, jeho průběh, odezvy lidí, jak je možné, že ti dovolili na hrobě pěstovat zeleninu.

Jak jsem už psala výše, byl to můj nápad jak obohatit street artovou kulturu. Ten nápad jsem dostala kdysi, když jsem jela vlakem a za oknem se mi míhaly malé zahrádky s chatičkami a jedním záhonem. A v tu dobu jsem si uvědomila, že spousta z nás má potřebu obdělávat nějakou půdu, jenže nemá kde. A také spousta z nás vlastní hrob... no a od toho už byl jen velmi malý krůček proč si nezrealizovat zahrádku na hrobě.

Jelikož ale moje rodina vlastní hrob s kamennou deskou (kdyby byl s hlínou nebyl by problém využít ten) nemohla jsem zahradničit na našem hrobě. Proto jsem obešla několik hřbitovů a nakonec si zašla pronajmout hrob ve městečku, kde jsem navštěvovala základní školu (Rataje nad Sázavou – letos je z Rataj i strom co je na Staromáku☺ to je jen taková vsuvka☺).

Ten hrob jsem si pronajala, podepsala nájemní smlouvu a začala jsem ho obdělávat. Nejdřív se nic nedělo. Saláty a ředkvičky nevypadají, když jsou ještě malé tak nápadně a moc nepohoršují, ale když povyroستly a pak se ještě přidal pařník, tak lidé začali na obecní úřad posílat stížnosti. A pan starosta dal pak celou zahrádku zlikvidovat.

Byl projekt z Honzovy strany pojímán jako recese nebo jak ti ho prezentoval?

Honza asi celou dobu tenhle projekt chápal jako recesi. Bohužel jsme se nikdy nesešli osobně, takže jsme se asi nikdy dostatečně nepochopili, jak celou věc chápe a prezentuje on a jak bych s ní ráda zacházela já.

To, že je moje Zahrádka chápána jako recesivní projekt, je bohužel jen nedorozumění a nedostatečná komunikace.

Když si Honza připravoval přednášku nebo psal článek, radil se nějak s tebou o strategii nebo o faktických informacích?

Ze začátku mi Honza dal pár informací, jak bude o Zahrádce mluvit. Ale bylo to jen velmi povrchové a mě v té době nenapadlo se v tom nějak vrtat.

Honzův článek o hřbitovním farmaření se poprvé objevil v Sedmé generaci, tuším, že jsi ho četla, proto se ptám – jsou některé faktické informace, které v něm zmiňuje, pravdivé?

Ten článek si už vůbec nepamatuju. A bohužel ho teď nemám ani po ruce, abych se do něj nějak začetla. Víím jen, že tam bylo myslím špatně uvedené místo toho hrobu a místo odkud pocházím. Což se pak objevilo i v Bruntálském deníku, kde mě to už naštválo tak jsem tam napsala a oni to opravili.

Mohla bys zkusit jmenovat příklad některých mystifikací, které v článku zazněly? Mluvím například o tom, že jde o trend široce rozšířený v západních zemích, že pěstování zeleniny na hrobě je zcela zdravotně nezávadné, že jde o trend sahající hluboko do minulosti, že u nás už existuje několik obdělávaných hrobů a ty sama pěstuješ zeleninu na hrobě u Ostravy...

KV: No pěstování na hrobě rozhodně není nezávadné. Nezávadné je pouze tehdy, když je hrob prázdný a exhumovaný. Pokud se ale jedná o hrob, jaký jsem měla já, což znamená, že nebyl asi 40 – 50 let používán, tak přesto všechno pokud by ti lidé zemřeli např. na tuberkulozu, přes ty všechny roky by nemoc zůstala v půdě a mohla se dostat i do zeleniny. Dokonce jsem během mého zahradničení našla, několik lidských kostí. Rakve se rozpadnou a zbytek asi dodělají myši a hmyz takže pak nebyla nouze zadržnout o nějakou tu kostičku☺

Co říkáš na ten mediální zájem, který kolem tématu vznikl?

Tak mě mediální zájem rozhodně nevadil. Nevím, jestli jsem to někde už psala, ale moje Zahrádka je nejen osobní „terapie“ ale i umělecký počín a proto jsem byla moc ráda, že se dostala do médií. Jen mě mrzelo, že media nekomunikovala i se mnou a neověřovala si dostatečně informace.

O tobě samotné v článcích rovněž mluvili, kontaktoval tě někdo z novinářů, aby si ověřil, zda jsou informace pravdivé?

KV: Kontaktoval mě až Respekt. Ale nejsem si jistá, jestli mě nekontaktoval až poté co článek vyšel.

Kontaktovali tě třeba později, kdy vyšlo najevo, že Honza si celý příběh vymyslel?

Ano to ano. Paní z Respektu (nepamatuju si její jméno) mi několikrát volala a varovala mě před Honzou, který je údajný podvodník. Vlastně si potřebovala někde vykřičet z toho, že mu naletěla.

Tenkrát jsem jí, ale vysvětlila, že ten hrob opravdu existuje a že já na něm zahradničím. Myslím, že se jí možná ještě více přitížilo...

Všechna média používají jako ilustrační materiál tvé fotografie, ačkoliv Blesk ani Tn.cz tě neuvádí jako autorku, bojovala jsi proti tomu?

Když měl vyjít článek v Blesku, tak mě Honza kontaktoval. Tenkrát jsem mu řekla, že chci za fotky, které použijí zaplatit. Bohužel se ze strany Blesku nedostavila žádná odpověď. Musím ale říct, že jsem následně dostala finanční kompenzaci od Honzy.

Překvapilo tě, v jakých souvislostech některá média o tomto projektu informovala?

To mě asi ani nepřekvapilo... nějak jsem přesvědčená, že jednotlivé projevy médií, ve kterých vyšla moje Zahrádka k nim sedí.

Rozhodně jsem asi ani nebyla nějak dotčená. Byla jsem jen velmi zklamaná, že se media nezajímají více o hlubší informace.

Jak se říká na každém šprochu pravdy trochu... ale bohužel vážně jen trochu a to jim bohužel stačí...

Byla jsi spokojena s medializací svého „projektu“?

Ze začátku asi i jo. Později jsem byla velice nespokojená, ale za to si mohu sama, jelikož jsem dala Honzovy velmi volnou ruku v tom, jak mohl disponovat a hovořit o Zahrádce.

Příloha č. 5: Rozhovor s šéfredaktorem Novinky.cz Vladimírem Dušánkem o stránce „Znásilnil mě Zdeněk Svěrák“

Jak jste na informaci o stránce narazili?

V agenturním servisu ČTK se objevila informace o tom, že Zdeněk Svěrák zvažuje trestní oznámení na neznámého pachatele kvůli facebookové stránce obviňující ho ze zneužívání dětí.

Proč vám přišla tak zajímavá a hodna zveřejnění?

Zdeněk Svěrák je významná a respektovaná osobnost české kultury a bylo možné očekávat, že obvinění z tak závažného činu bude čtenáře zajímat. O panu Svěrákovi se navíc krátce před tím psalo také v souvislosti s jeho dalším možným soudním sporem s volebním hnutím Hlavu vzhůru o slogan Metelsku blesku.

Novinky.cz mylně uvedly, že autorem stránky je Jiří X. Doležal, dá se tedy říci, že redaktor uvěřil anonymní informaci na Facebooku, kterou bez ověření uveřejnil? Bohužel uvěřil a neověřil. Svou chybu si uvědomil, informaci stáhnul, ale než se stačil pustit do ověřování, ozval se pan Doležal, čímž bylo hned jasné, že šlo o mystifikaci.

Jiří X. Doležal na webu Reflexu tvrdí, že ho Novinky.cz nekontaktovaly, proč?

Byla to chyba.

Je tento případ pro redakci nějakým ponaučením? Vzešla z něj například nějaká pravidla, díky nimž by se redaktoři podobných omylů v budoucnu vyvarovali?

Žádná nová opatření jsme nepřijímali, zdůraznili jsme znovu ta stávající, že informace se musí ověřovat. Shodou okolností chybu udělal redaktor, který se několik dní předtím zachoval přesně podle pravidel a na tiskovou zprávu, že Český rozhlas přejmenuje Zelenou vlnu kvůli Straně zelených, reagoval ověřovacím telefonátem do rozhlasu. Nikoli na číslo uvedené v podvržené zprávě. V případě pana Doležala ovšem selhal.

Jak se redakce chová v momentě, kdy zjistí, že v článku chybuje nebo že samotné téma je mystifikací?

Reagujeme tak, jak se stalo v tomto případě - zprávu zachováme, ale informaci v ní opravíme, poškozenému i čtenářům se omluvíme. Zpráva zůstala na stejné pozici jako s chybou, takže si opravu s omluvou přečetlo několikanásobně více lidí než chybnou verzi.

Jak často redakce čerpá z informací na Facebooku nebo jiných sociálních sítí? Sledujete například konkrétní osoby? Které?

Snažíme se sledovat všechny zdroje, kde y se mohla objevit zajímavá informace - tedy i facebookové profily například politiků, stran, institucí, firem, osobností.

Čím vás musí informace na Facebooku nebo jiných sociálních sítích zaujmout natolik, abyste ji zpracovali a uveřejnili?

Její závažnost a atraktivita pro čtenáře.

V momentě, kdy čerpáte z Facebooku nebo jiných sociálních sítí, nebo když vám přijde TZ či jiná informace e-mailem, ověřujete si informace ještě například telefonicky?

U sociálních sítí by to tak mělo být (vzhledem k výše uvedenému, musím psát by mělo), jiné je to u TZ. Tam je to případ od případu. TZ dostáváme stále od stejných zdrojů, takže pokud v nich není podezřelá informace (nebo jiný email, úprava, styl apod.), která jde proti smyslu dosavadním třeba postojům (třeba strany nebo politika) tak jim důvěřujeme.

Jaký systém pravidel funguje v redakci, aby se vyhnula uveřejnění mystifikačních informací?

Ověřování a hlavně používat zdravý rozum. Na většinu podvrhů jsme neskočili: TZ o oblíbenosti klientů thajských prostitutek, kterou rozeslala MfDnes, zpráva o romském pokladníkovi, zmíněné straně Martina Bursíka či Zelené vlně a řadě dalších, které jsme nepublikovali my ani nikdo jiný, tedy se o nich neví. Pak je tu samozřejmě chyba s panem Doležalem. Bohužel.

Jaký systém ověřování informací obecně uplatňuje redakce? Vždy dva nezávislé zdroje?

Pokud jde o investigativní žurnalistiku, tak dva zdroje, pokud jde o běžné zpravodajství, tak důvěryhodný a zasvěcený zdroj - proč bychom hledali druhý zdroj ke zprávě o nehodě na dálnici, když nám to sdělila dálniční policie.

V momentě, kdy redakce přebírá téma od konkurenčního média. Ověřuje informace u respondentů nebo spoléhá na informace od konkurence?

Snažíme se dostat ke zdrojům informace. Pokud to nejde, přebíráme ji s odvoláním na zdroj. S naší konkurencí máme i dohodnutou formu a rozsah citací tak, abychom se vzájemně nevykrádali.

Vybavíte si příklady, kdy se nechala redakce mystifikovat a omylem uveřejnila fiktivní obsah? Proč k chybě došlo?

V poslední době si vybavuji jen zmíněný případ a myslím, že snad ani jiný nebyl.

Co myslíte, že stojí za tím, že média poměrně často uveřejňují zprávy, které se následně vyjeví jako fiktivní?

Vzhledem k množství podvrhů si nemyslím, že by to bylo „často“. Zaznamenal jsem jen případy zmíněné v odpovědi na otázku 12. Ale možné je, že nevím o všech. Určitě je to částečně způsobeno rychlostí a nepochybně chybou s neověřováním.

Příloha č. 6: Rozhovor s šéfredaktorem serveru Extra.cz Pavlem Novotným o stránce „Znásilnil mě Zdeněk Svěrák“

Některé zdroje hovoří o tom, že jste uveřejnili zprávu jako první, můžete mi to potvrdit?

Není to tak, vydal to myslím, IDnes, zachytila to služba a hned jsme to psali. Oni to pak myslím stáhli a není jasné, kdo to přesně v kolik vydal, my to ani nestahovali, nebyl důvod, viz. níže. takže technicky jsem teď první asi já, prakticky ne:-)

Jak jste na stránku narazili? Proč vám přišla tak zajímavá?

Viděli jsme článek o tom u konkurence, stránku jsme ani nezkoumali, nepřišla nám zajímavá, zajímavé bylo jen to, že někdo kdo se za něj vydává napsal z nějakého důvodu veřejně na FB spojení Svěrák - Pedofil, což je virální událost první kategorie a tak o tom napíšeme. jen jsem dal tuším pokyn psát to jako "útok na Svěráka", což je běžný postup.

Došlo vám, že jde o klasický trolling a ne útok na objednávku s cílem poškodit Zdeňka Svěráka?

To bylo evidentní, navíc to zpracovávala shodou okolností kolegyně, která přišla z Reflexu a Doležela osobně zná a má tedy povědomí o tom, že tohle je cokoli jen ne realita, ale to je vedlejší. Je to tak, že když napíšeme útok na Svěráka, stavíme se jasně na stranu Svěráka, ale ve skutečnosti nám jde jen o to jakkoliv vykřikovat Svěrák pedofil, takže jsme na straně oběti a zároveň ji beztretně zneužíváme. Obecně, a to hodně lidí, co se tímto konkrétním případem nějak zabývá, vůbec nechápe, obecně nám je v tu chvíli šumák kdo a proč, jsme ONLINE BULVÁR, ne Respekt, nemáme čas a ani můžeme a nesmíme JÍT DO HLOUBKY! prodávám zkratku, senzaci, spotřebním způsobem, uspokojuju masu, tupou. Svěrák! Pedofil! to je spojení co? nazdar co tam máme dál. Vedu ve skutečnosti druhé nejčtenější bulvární médium v zemi (1,44mil RU měs, 220 tisíc čtenářů denně), reálně druhé nejčtenější bez ohledu na žánr, a prodávám rychké, atraktivní info... pitvají jiní a pro jiné. My se neptali kdo a proč a jak. Ne, že není čas, mého čtenáře, který mě živí, to NEZAJÍMÁ, a plete se ten kdo si myslí něco jiného.

Co bylo primární motivací, proč článek o této stránce vůbec napsat?

Na spojení SVĚRÁK PEDOFIL zareaguje obrovské množství uživatelů nových médií, a to je pro mě jediné měřítko. V obrovské konkurenci a hlavně náročnosti zaujmout dnešního zhýčkaného uživatele internetu, je fakt nesnadné donutit vás věnovat pozornost konkrétnímu sdělení, vím co říkám, vedl jsem Super.cz., vůbec nejčtenější médium v zemi, vím o online médiích čtenářích a preferencích vše a Svěrák Pedofil je tutovka. stejně jako Rabující rom a topící se pes při povodních... je mi jedno jak to zní, já sloužím obrovské mase průměrně a podprůměrně inteligentních příjemců médií, kteří vyžadují informace zabalené v kozách a fotbalovém míči tečka... Doma si fakt čtu něco jiného, ale v práci poskytuji servis. Vy byste mi na titulku kde je spojení Svěrák pedofil klikla taky a to jste velmi inteligentní bytost. Lúza se chytne hned, nemá šanci. Stejně jako Svěrák, který odnáší současné bulvární trendy, nedokonalou legislativu a především naprostou ignoranci lidí, jako jsem já. Lidí, kteří ta média kormidlují. Uvažuji v cynické zkratce celebrita - sorráč - musíš něco vydržet - já musím prodat článek - žaluj si pachatele, já nemám čas tě litovat-..... mám jinou možnost, když tu práci už dělám?

Pokusili jste se kontaktovat Svěráka nebo někoho ze jmenovaných na stránce, abyste zjistili jejich reakce?

To se dělá v jiném segmentu, (print) kde je důraz na obsah a hloubku a kde je hlavně čas. Já píšu ve zkratce a navíc, i když mu zavolám a já to dělám, stejně TO NEDÁM DO prvního ČLÁNKU, ale až do DRUHÉHO.. prodám si tu reakci.. Svěrák nesvěrák... já nehledám pravdu já píšu že na Facebooku visí Svěrák pedofil, to je můj artikl, až budu zpátky v MFD kde jsem začínal sloužil jinému čtenáři s jinými preferencemi, tak zavolám Svěrákovi a budu dvě hodiny pátrat po souvislostech a faktech v rámci objektivitu. V masově čteném online společenském médiu je priorita jiná - rychlost, obsah, zkratka... ostatní je fuk, jen se to neříká nahlas, máme tu třicet článků denně, jsme čtyři, a hlavně nás za to jak to je teď plácá šéf po zádech.... já dobře vím, že už nedělám novinářinu, ale tím se můžu trápit večer na verandě při kouření trávy, teď musím rychle psát Svěrák pedofil než to bude na blesk.cz a tam to bude za tři minuty

Jak se redakce chová v momentě, kdy zjistí, že v článku chybí nebo že samotné téma je mystifikací?

nerad odpovídám, ale odpovím popravdě.. faktická chyba se samozřejmě opraví, fatálka se řeší smazáním, ale to co nerad přiznávám je, že v tomto případě, kdy vím, že je to fake a že si to tutově někdo odsere ale já to nebudu, pže se pohybuji na hraně, ale v zákonném rozhraní, s tím ČLÁNKEM NEUDEĽLÁM NIC. protože já tam píšu že to je útok na svěráka, že na netu něco je..... Já vím od začátku, že to je jinak ale mě to nezajímá,, mě zajímá jen čtenost a eliminace rizika vystavení se problémům s tiskovým zákonem. Ostatní je mi fuk, což je strašný, ale naprosto přirozený, jen to kolegové neříkají nahlas. Jo, je to přísný, ale až budete v mém postavení, s mým platem a smířená s rezignací na svědomí, uděláte to samé.. :-) živí vás to a s vámi lidi, co pod vámi pracují a také ty kteří vás vlastní a platí, hotovo tečka. Nedělej to vůbec pokud máš problém nebo to dělej tak, jak to dělají špičky v oboru, jinak nemáš šanci.. tak to dělám a jsem mimořádně úspěšný.

Jak často redakce čerpá z informací na Facebooku nebo jiných sociálních sítích? Sledujete například konkrétní osoby? Které?

Velmi často.. nejen že sledujeme osoby, my i vytváříme falešné profily,, vydáváme se za jiné lidi, vlámáváme se celebritám do... ale nic, hihi.. Mimchodem, slovo "Facebook" v titulku navyšuje čtenost článku až o čtvrtinu! To mluví za vše. FB je fenomén a my fenomény rádi...

Čím vás musí informace na Facebooku nebo jiných sociálních sítích zaujmout natolik, abyste ji zpracovali a uveřejnili?

Jedině perspektivou virality, jinak ničím! často mě mrzí že nějaké téma nemohu dál uchopit a rozpracovat, ale vím, že to je objektivně nežádnoucí, nemám to v popisu práce, nede se to tak čist, přesto to dělám a pokaždé je to větší výdej času bez reálné efektivity.. pár kauz mi za to stálo, ale na úkor vlastního volného času atd.. to je nadlouho..

V momentě, kdy čerpáte z Facebooku nebo jiných sociálních sítích, nebo když vám do redakce přijde TZ nebo jiná informace e-mailem nebo anonymní smskou, ověřujete si informace ještě například telefonicky?

samozřejmě. nesmím udělat chybu, bývají draze vykoupené. oproti obecnému názoru (bulvár lže), v reálu bulvár nesmí zalhat, zejména v poslední době hodně legislativně přitvrdilo. Nafukují, přeháním atd, ale nesmím si vymýšlet a někomu tím zpsobit újmu, vyloučeno. Zejména u tak sledovaného média. Okamžitě přijde reakce a mimosoudní vyrovnání bývají drahá. Víam, že to zní nedůvěryhodně, ale je to tak.

Jaký systém pravidel funguje v redakci, aby se vyhnula uveřejnění mystifikačních informací?

ověřovat, vyhodnocovat primárně nikoli obsah informace ale především její původ, skutečně dodržovat pravidlo dvou a více zdrojů.. realita je samozřejmě jiná, mluvím o své práci a svého týmu a tak svědomí čisté nemám. Sankce jsou tvrdé, ale času je málo.

Jaký systém ověřování informací obecně uplatňuje redakce? Vždy dva nezávislé zdroje?

nechci odpovídat, protože vím, co bych napsat měl a jaká je realita. každopádně důsledné musí být především vedení redakcí při vyžadování dodržování těchto postupů a pak, a to už jsem zase někde, kde nechci, je přinejmenším dodržovat pravidlo dvou zdrojů tam, kde jsou pochybnosti. takže vždy ne, to bych vám lhal a to nechci, stejně jako to nechci rozvádět, neb bych popřel jiná svá tvrzení a nemám prostor vysvětlit souvislosti se zdrojováním spojené, bez kterých bych nebyl pochopen, ba co víc, byl bych tutově a právem nepochopen.

V momentě, kdy redakce přebírá téma od konkurenčního média. Ověřuje informace u respondentů nebo spoléhá na informace od konkurence?

neustále!!! je to jeden ze základních pilířů naší práce. Nejen to ukrást, ale hlavně rychle! Nevadí, že "Víme druzí", hlavně nebýt třetí... třetí varianta, nespolečá na zdroje konkurence, ale ODKÁŽE na konkurenci a její zdroje.. je to alibistické, ale v mém segmentu většinou nejefektivnější, není čas a hlavně, proč to ověřovat, když primárně potřebuji prodat text, a ne přesně někoho informovat. Na druhém konci není inženýr chemie, je tam závozník, co si listuje v chytrém mobilu během svačinky...tomu stačí kozy a mičuda, on i tuší, že ho lakuju, ale stejně se vrátí.. narozdíl od chemika..

Vybavíte si příklady, kdy se nechala redakce mystifikovat a omylem uveřejnila fiktivní obsah? Proč k chybě došlo?

ano. většinou cílené krizové, nebo jiné piárko, několikrát jsem řešil velmi vynalézavé úspěšné podstrčení informace, ale většinou byla primárně chyba v nedostatečném ověření informace, tedy v porušení základních pravidel redakční práce..

Co myslíte, že stojí za tím, že média poměrně často uveřejňují zprávy, které se následně vyjeví jako fiktivní?

protože ti, kteří je vyžadují, nereagují odklonem k jinému médiu, jim nevadí, že přeháníme, nebo že, to možná mohlo být jinak, bulvár je zábava na pět minut, ne na pět hodin, a tomu odpovídá obsah a jeho kvalita. Základem je reflektovat nálady čtenáře a jeho preference a ty jsou dost povrchní, přinejmenším v mém segmentu. Navíc tvrdím, že fiktivních informací tolik není. Spíš umělých senzací, spekulací atd.. Ono když se to napíše dobře, není úplně fiktivní, tedy lživé, skoro nic. Tedy je, ale nikdo mě za to nemůže potrestat a ještě to čtenáři nevadí, ba co víc, uspokojí ho to. Tak proč se trápit.

Příloha č. 7: Rozhovor s šéfredaktorem Týden.cz Františkem Nachtigallem o stránce „Znásilnil mě Zdeněk Svěrák“

Některé zdroje uvádí, že jste uveřejnili zprávu jako první, můžete mi to potvrdit?

Jako první informaci zveřejnil web časopisu SEDMIČKA, což je nejprodávanější společenský týdeník u nás. A jeho webové stránky jsou podrubrikou na Týdnu.cz.

Jak jste na stránku narazili?

To už přesně nevím, ale redaktoři samozřejmě sledují Facebook, to je běžný zdroj informací, takže předpokládám, že tak. Všimli jsme si toho na Facebooku.

Víte, co je to trolling?

Já osobně se musím přiznat, že jsem si musel zjistit, co to trolling je. Ale redaktoři o tom samozřejmě věděli. Následně jsme pak tomuto tématu věnovali titulní stranu a hlavní téma našeho dalšího úspěšného týdeníku, INSTINKT.

Došlo vám, že jde o klasický trolling a ne útok na objednávku s cílem poškodit Zdeňka Svěráka? Proč jste o tom tak neinformovali?

Redaktoři věděli, že jde o trolling a lidi vaší generace taky asi ví, že jde o trolling, ale co když na tu stránku narazí někdo, kdo to neví, pak to přece může Svěrákovi ublížit. Myslím, že my jsme to napsali neobjektivněji, jak to šlo, redaktoři mi pak říkali, že to napsali tak, že šlo o trolling. Ale ono je strašně důležitý rozdělit, kde to vyšlo. Ta Sedmička jako taková je

bulvární týdeník, to má s Týdnem společného akorát vydavatele a stejný sídlo. Sedmička je bulvární, ta se chopí každé zajímavé informace, protože takové informace prodávají a zvyšují čtenost. Sedmička tedy stačila jen existence té stránky. Týden se tomu ale začal věnovat až v momentě, kdy Svěrák podal trestní oznámení, bez toho oznámení by tu informaci neuveřejnil. Týden se o takovou informaci zajímá až v momentě, kdy má nějaký celospolečenský dopad nebo kdy jde o nějaký trend, který hýbe děním.

Zatímco ostatní média uveřejnila informaci až v momentě, kdy Zdeněk Svěrák podal trestní oznámení, vy jste informovali o stránce ještě před tím, než se k ní Svěrák vyjádřil. Proč? Proč vám přišla tak zajímavá?

Teď budu tedy mluvit o Sedmičce, je to bulvár, samozřejmě potřebuje prodávat. Ten konflikt byl postaven na emoci, šlo o první zásah, mělo to tendenci prodat. To je pro bulvární server primární, business. Šlo tedy o to, napsat to tak, aby na to lidi klikali.

Připouštíte tu možnost, že vlastně celá kauza vznikla kvůli médiím, neboť kdyby se o tom nepsalo, široká veřejnost by se o tom nedozvěděla a pravděpodobně by se o tom nedozvěděl ani Zdeněk Svěrák.

Ano, tak to je. To je ale úkol médií. Psát o tom, co je zajímavé a o tom, co je pravda, a to jsme splnili.

Proč v článcích, popřípadě pak v televizní reportáži nezmiňujete širší kontext – tedy, že se může jednat o trolling, jehož motivací je recese?

My se věnujeme tomu, co je dle nás podstatné. A v tomto případě, to rozhodně nebyla recese, ale naopak širší dopad celé akce „Svěrák“. U té reportáže je to jednoduché – jde o komerční televizi, reportáž má nějakou stopáž a nevejde se do ní prostě všechno. Není to veřejnoprávní služba, Česká televize by ten kontext měla říct, ale ani Nova, ani Prima, ani televize Barrandov tohle říkat nemusí – ta má říct jen to nejzajímavější a musí to být pravda. A my jsme pravdu uvedli – tedy, že to obvinění je křivé, ale ano, máte pravdu, nebylo tam nic o trollingu. Kdybych chtěl říct, že jde o trolling, tak potřebuju další dvě minuty, abych vysvětlil, co to je. A krom toho, tím bych souhlasil, že jde o vtip a s tím já nesouhlasím, já myslím, že tohle už bylo přes čáru a ty lidi, který to udělali, by měli být postaveni před soud. V tomhle já jsem velmi konzervativní. Obvinít někoho z něčeho takového už není recese, to prostě není správný. Je to hodně subjektivní samozřejmě a záleží to na mně, a pokud to tu vedu, tak média pode mnou o tom budou informovat tak, jak to cítím. Ale nepopírám, že marketingově to ze strany autorů bylo udělaný geniálně. Přesně vymysleli tu věc, o kterou média mají zájem a média o tom začala informovat, udělali to skvěle. Nápad byl velmi chytrý. Využili médií k tomu, k čemu chtěli, ale teď by měli nést následek, protože to mohlo ublížit. Primárním cílem komerčních médií je ale informovat a vydělávat, takový je princip médií, všude na světě.

Jak to bylo s autorstvím Jiřího X. Doležala?

To jsem prokoukl já, protože jsem to zaslechl náhodou, že se o tom baví redaktoři. Zeptal jsem se tedy, co je s Doležalem a když mi to vysvětlili, řekl jsem: „To je blbost, Doležala znám, ale tohle by už i na něj bylo přes čáru.“ Takže se to utnulo včas. Do pěti minut to psal Doležal sám na svém Facebooku, ještě než se mu stihlo zavolat. Pak jsme s ním i mluvili a on to samozřejmě vyvrátil. Ale upřímně doufám, že editor by vznesl stejný požadavek jako já: „Kde je vyjádření Doležala?“ a neprošlo by to. Ale ruku do ohně za to samozřejmě teď dát nemůžu.

Pokusili jste se kontaktovat Svěráka nebo někoho ze jmenovaných na stránce, abyste zjistili jejich reakce?

Samozřejmě a předpokládám, že jste naše texty četla, takže víte, že se i oficiálně vyjádřil nejen Zdeněk Svěrák, ale třeba i Cyril Höschl.

Jak se redakce chová v momentě, kdy zjistí, že v článku chybí nebo že samotné téma je mystifikací?

V tomto případě k ničemu takovému nedošlo, ale samozřejmě se již stalo, že jsme udělali chybu. V takovém případě hledáme vždy co nejčistší a nejlepší řešení, tak abychom napravili danou chybu. Tedy od omluvy, až po stažení článku. Vždy záleží na konkrétní situaci a na typu média. Týden si nemůže dovolit, aby se o něm říkalo, že lže, jde o seriózní časopis, který musí mít váhu, takže se vždy snažíme docílit nápravy co nejefektivnějším způsobem.

Paradoxně nejčastěji se tak děje v ekonomické redakci, tam se ozve víc poškozených než v bulváru, kde jsem předtím dělal 10 let. Nejčastěji se ozývají ne s tím, že bychom udělali chybu, ale že nám tam třeba něco chybí, takže to na jejich žádost doplníme. A otiskneme to v dalším nejbližším čísle.

Jste i pro tu variantu, že byste článek například zcela smazali z webu?

To záleží, problémem totiž je, že fungují vyhledávače, z nichž to nejde odstranit, my odstraníme ten původní text a na tom googlu bohužel zůstane ten titulek a ty první tři řádky, v nichž třeba může zrovna být chyba. Pak vás to může prokliknout buď na prázdnou stránku, když to smažeme, nebo na nový článek s omluvou. To je technický problém a my to neumíme prostě odstranit bez pomoci googlu a ti se leckdy ozvou až po dvou měsících. Ale co se týká omluvy, tak ano, přejímáme zodpovědnost a omlouváme se, že jsme podlehlí špatnému zdroji.

Jak často redakce čerpá z informací na Facebooku nebo jiných sociálních sítích? Sledujete například konkrétní osoby? Které?

Redaktoři podle zaměření jsou napojeni na ty stránky a osoby, které se jich týkají.

Ekonomové sledují ekonomy, redaktoři bulváru sledují celebrity. Facebook ale musí být brán jen jako zdroj informace, dřív to bývaly schůzky po hospodách, dnes jsou to všechny tyhle technologie.

Čím vás musí informace na Facebooku nebo jiných sociálních sítích zaujmout natolik, abyste ji zpracovali a uveřejnili?

Vždy se používá selský rozum, jednoduše to, co nám přijde zajímavý. Někdy i zdánlivě nezajímavá informace může být nejdůležitější součástí mozaiky. Jindy jde třeba jen o trefnou glosu. Určitě jste zaznamenala poslední „afěrku“ Martina Komárka. Ta vznikla také na základě Facebooku.

V momentě, kdy čerpáte z Facebooku nebo jiných sociálních sítí, popřípadě když vám přijde TZ nebo jiná informace e-mailem, ověřujete si informace ještě například telefonicky?

Každou informaci, u které si nejsme jisti, se snažíme ověřit. Třeba teď si vzpomínám na případ té Zelené vlny, takže jsme zavolali přímo do rozhlasu, kde to vyvrátili. Tady je zase důležitý selský rozum a typ informace. Když vám přijde třeba mail z Hradu, že Mynář byl odvolán z funkce, protože neprošel prověrkou, tak se to dá tak nějak předpokládat, navíc ten mail má stejnou strukturu jako vždycky. Takže to dáte a pak sháníte reakci Mynáře. Ale dáte to, protože nepředpokládáte, že je to fake. Když tam bude napsáno, že prezident republiky oznamuje, že abdikuje, tak to nepředpokládáte a než to vydáte, tak tam budete volat. Čili řídíme se selským rozumem, ale netvrdím, že se někdy nemůže stát chyba.

Jaký systém pravidel funguje v redakci, aby se vyhnula uveřejnění mystifikačních informací?

Redakční systém. Redaktor něco napíše, po něm to čte vedoucí jeho oddělení a poté ještě zástupce šéfredaktora. Takže problémy eliminujeme několikastupňovou kontrolou. Co se týká zdrojů, někdy nutíme redaktory dokonce na 3 zdroje. Po ČTK ale například obvykle neověřujeme, protože předpokládáme, že si je platíme za to, že ověřují za nás. Ty dezinformační kampaně se mimochodem znásobili, to se týká hlavně webu, který musí být rychlý, u časopisu se to nestává, protože tam máme na tu kontrolu a ověření týden.

Jaký systém ověřování informací obecně uplatňuje redakce? Vždy dva nezávislé zdroje?

To je velmi jednoduchý, vždycky to máte mít ověřené ze dvou zdrojů. Taky záleží na prvním zdroji, když mi třeba něco řekne policejní prezident, předpokládám, že nesmí lhát a musí se

chovat zodpovědně, tak já mám právo předpokládat, že to je pravda. Čili někdy stačí zdroj jeden.

V momentě, kdy redakce přebírá téma od konkurenčního média. Ověřuje informace u respondentů nebo spoléhá na informace od konkurence?

Případ od případu. Pokud například idnes.cz, jako renomovaný zpravodajský server zveřejní rozhovor s prezidentem, nepředpokládáme, že by si jej vymyslel. Když idnes něco vypustí a má k tomu fotku. Předpokládám, že si to nevymyslel. To samý, pokud cituje nějakou osobnost, například ministra, pak taky předpokládám, že s ním mluvili a my mu nemusíme volat znovu. Pokud se naopak odkazuje na blízké zdroje, pak podle zajímavosti ověřuju sám a čekám, co se dozvím. Nebo pokud má iDnes například informaci o tom, že zemřel předseda vlády, tak to vydám s tím, že o tom informuje idnes a dovětkem, že sháním další podrobnosti. Tam jde o rychlost. U toho idnesu jde o to, že zaprvý je to pro nás věrohodný zdroj, zadruhé má celospolečenský dopad, čte ho denně 3 miliony čtenářů, takže naší povinností je informovat o tom, o čem iDnes, protože to už má nějaký celospolečenský dosah. A myslím, že Týden.cz je nejkonzervativnější médium, protože my dbáme na to, abychom vždy zveřejnili, kdo informaci přinesl jako první.

Vybavíte si příklady, kdy se nechala redakce mystifikovat a omylem uveřejnila fiktivní obsah? Proč k chybě došlo?

Uf, to si nevzpomínám, ale bezpochyby jsem za skoro dvacet let, co pracuji v médiích, chyby udělal, či u nich byl.

Co myslíte, že stojí za tím, že média poměrně často uveřejňují zprávy, které se následně vyjeví jako fiktivní?

Podle mě jde o kombinaci několika faktorů, zaprvé autoři těch mystifikačních zpráv vynalézají pořád lepší způsoby, jak se do médií dostat. Zadruhé jde o problém, který se týká hlavně webů, protože pracují rychle a potřebují vydávat dříve než konkurence, my třeba za den vydáme až 150 zpráv. Konkurence nás žene k tomu, že musíme vydávat denně tony. A problém je ten, že nejsou peníze, tím pádem není dostatek personálu, který by s tím pracoval. Není dost kvalitních a vychovaných novinářů, kteří by měli čas ověřovat všechno, my si to prostě finančně nemůžeme dovolit. Ve finále tu profesi tedy dělá kdokoliv

Příloha č. 8: Rozhovor s šéfredaktorem ČTK Janem Vavrušákem o stránce „Znásilnil mě Zdeněk Svěrák“

Jak jste na informaci o stránce narazili?

Domnívám se, že na ni upozornil zpravodajský portál Týden.cz

Proč vám přišla tak zajímavá a hodna zveřejnění?

Nepřišla, tedy jinými slovy – nevydali jsme zprávu pouze o tom, že existuje zmiňovaná stránka na Facebooku.

Když jste poprvé stránku viděli, pochopili jste, že jde o trolling, nebo jste za ní viděli skutečný útok na osobnost ZS?

První dojem, pokud si to dobře vybavuji, byl ten, že jde o porušení osobnostních práv, jež fyzické osobě poskytují ochranu dle Listiny základních práv a svobod a příslušných zákonů, nebo dokonce (v případě prokázání, že tvrzení není pravdivé) o trestný čin.

Byli jste prvním médiem, které získalo reakci Zdeňka Svěráka, jak se vám to podařilo?

Myslím si, že jsme pana Svěráka kontaktovali a zeptali jsme se ho, zda o stránce ví a zda hodlá na věc reagovat. Je to běžný pracovní postup. To k čemu v ČTK směřujeme, o co usilujeme, je objektivita. Záměrně píšu, usilujeme, protože spor objektivity s neobjektivností je v novinářské práci trvale přítomen a univerzální řešení nemá. Promítá se v nejrůznějších rovinách - týká se proporcí zpravodajství (komu dát místo a komu nikoliv, komu více a komu méně), dilematu informovat - neinformovat (která zpráva je ke zveřejnění a která není),

výběru faktů a jejich řazení, konkrétních formulací, použití backgroundu a mnoha dalšího. Zvládnutí tohoto sporu je jedním z hlavních měřítek kvality agenturního novináře. Objektivita v agenturním zpravodajství znamená podávat odběratelům fakta tak, aby vnímali jejich nestrannost. Podezření ze zaujatosti směřuje nejen proti kvalitě zpravodajského servisu a pověsti agentury, ale bezprostředně i proti jejím obchodním zájmům. Objektivitu informací ovlivňují dva faktory - objektivnost zdroje a nestrannost zpracování. Objektivnost zdroje je sám o sobě zapeklitý problém. Nestrannost zpracování ovšem není problém o mnoho jednodušší. Citlivá a vyvážená formulace je v agenturním textu k nezaplacení.

Proč v textu nezmiňujete širší kontext – tedy, že se může jednat o trolling, jehož motivací je recese?

Odkazuji na širší odpověď na téma objektivita. Na základě toho, co jsem napsal výše je zřejmé, že novinář nemůže sám vyvozovat, jaký měl záměr autor stránky na Facebooku.

Uveřejnili byste informaci o této stránce i v momentě, kdybyste nezískali reakci Zdeňka Svěráka?

Ne.

Jak se redakce chová v momentě, kdy zjistí, že v článku chybí nebo že samotné téma je mystifikací?

ČTK opravuje chyby ve svých servisech nebo internetových stránkách co nejdříve poté, co se o nich dozví. Redaktoři musejí upozornit na chybu nebo na podezření na chybu nejen ve své vlastní vydané zprávě, audiu, fotografii, grafice nebo videu, ale i v práci kolegů. Jde o důvěryhodnost celé firmy. Ani ve světě neexistuje agentura, která by vysílala servis absolutně čistý z gramatického i faktografického hlediska, neexistuje agentura, která by nevyslala zprávu či fotografii do okruhu omylem či prostě nepustila zprávu, kterou by pak bylo třeba zlikvidovat jako mylnou. Opravena musí být každá chyba, která se ve zpravodajském servisu objeví. Důležitou zásadou při tvorbě oprav je upřímnost. Nesnažíme se odběratele obelhat a zakrývat vlastní chyby. Pokud jsme dospěli k závěru, že pouhá oprava není možná, použijeme místo ní STORNO. To platí zejména v případech, kdy je chybná celá zpráva nebo kdy vyjde omylem. Drtivá většina oprav, které v ČTK vycházejí, se týká informací vyslaných týž den. Oprava má svá pravidla. Má stejnou prioritu a klíčová slova jako zpráva, fotografie či třeba audio, které opravuje. Přidáváme signální slovo OPRAVA. Opravu odesíláme všem odběratelům, kterým jsme odeslali chybnou zprávu. Spolu s opravou, která je uvedena v řádku Instr. odesíláme i opravené znění. Samotný text opravy musí být tak konkrétní, aby bylo jasné, co je v předchozí zprávě opravováno. Pokud jsme vydali zprávu, která obsahuje tak závažné chyby, zejména nesprávné faktické údaje, že pouhá oprava není možná, použijeme místo ní STORNO. To platí zejména v případech, kdy je chybná celá zpráva. Storno ovšem nepatří na zprávu, která byla v době vydání správná a údaje už jsou překonané vývojem - tedy typicky na zprávu o neštěstích a nehodách. Zrušení zprávy je dosti výrazný zásah do servisu a může komplikovat situaci odběratelům. I když storno prestiži agentury nepomáhá, při rozhodování hledíme především na zájmy klienta.

Odběratelům vždy sdělujeme důvody pro zrušení zprávy. Může to například být: *zpráva obsahuje chybné informace*. Vždy také sdělíme, zda bude vydáno nové znění, nebo zda byl materiál stornován bez náhrady.

Jak často redakce čerpá z informací na Facebooku nebo jiných sociálních sítích? Sledujete například konkrétní osoby? Které?

Na otázku jak často - odpovídám prakticky denně. Sociální sítě vnímáme jako komunikační nástroj. Prostřednictvím například Twitteru nebo Facebooku sledujeme řadu lidí či institucí. Jejich přesný výčet nejsem s to sdělit. Dovolím si odhadnout, že jich budou stovky. Jiné kontakty bude mít náš zpravodaj v Bruselu, jiné kolega v Bratislavě, jiné zpravodaj, který se věnuje bankovníctví, jiné kolega píšící o fotbalové Spartě či kolega, který se věnuje populární hudbě atd.

Čím vás musí informace na Facebooku nebo jiných sociálních sítích zaujmout natolik, abyste ji zpracovali a uveřejnili?

Platí stejná pravidla, jako pro jakýkoliv jiný zdroj, tedy třeba pro informaci z tiskové konference, z rozhovoru, telefonátu, e-mailu... Musí být zajímavá.

V momentě, kdy čerpáte z Facebooku nebo jiných sociálních sítí, nebo když vám dorazí tisková zpráva či jiná informace elektronicky, ověřujete si informace ještě například telefonicky?

Spolehlivost a přesnost je klíčovým atributem zpravodajství ČTK a ověřování naprosto nezbytnou součástí práce redaktora. Každá drobná chyba může být použita k tomu, aby zpochybnila věrohodnost dotyčného redaktora nebo celé agentury, a tím znehodnotila práci všech ostatních. Platí dokonce zásada, že spolehlivost má přednost před rychlostí. Z pravidel bych snad zmínil to, že ke každému novému zdroji přistupujeme jako k neznámému. Proto ho musíme považovat za podezřelý jak při vytěžování informací, tak i případného backgroundu. Stejně jako telefonát, fax nebo e-mail neznámého informátora je třeba považovat za podezřelý, přistupujeme se stejnou opatrností k sociálním sítím. ČTK třeba získala ostruhy, když za pomoci zpravodaje popřela zprávu, že americký herec a režisér Woody Allen bude hrát v jednom českém divadle. Patrně nebudeme volat zpět kvůli e-mailu, který přišel z mnohokrát ověřené adresy třeba politické kanceláře, ale pokud přijde informace z nového zdroje nebo je to informace překvapivá, nečekaná je nutno ji ověřit. Redaktoři ČTK pamatují na to, že třeba e-mailovou adresu je velmi snadné padělat. Automaticky považujeme za méně spolehlivé e-maily odeslané z tzv. freemailových adres. Jakékoli podezření znamená, že je zprávu nutno obratem ověřit, například telefonem. Problematickým zdrojem je internet. S informacemi z globální sítě zacházíme v přísné závislosti na hodnověrnosti zdroje. Je-li jím osvědčená informační služba (vládní server, informační stránky zavedených médií, sportovních klubů, PR agentur či finančních služeb), pak lze internet jako zdroj použít s příslušným odvoláním.

Domníváte se, že informace z Facebooku – ať už něčí výrok, nebo sporná stránka (zejména recesistické stránky, které zakládají trollové) – patří do zpravodajství?

Obě v současnosti nejpoužívanější sociální sítě, tedy Twitter a Facebook, ale mohli bychom k nim přidat třeba i Google+, Pinterest, Sound Cloud a další, mohou v rámci zpravodajství ČTK sloužit jak jako původní zdroj, a to i pro citáty, tak jako forma výstřižkové služby. Je samozřejmé, že i k ověřeným účtům přistupujeme opatrně, informace (zejména tzv. třaskavé) ověřujeme. Sociální média nejsou agenturami, informace nemusejí být ověřené, původce si může sdělení rozmyslet a stáhnout (vymazat) a břímě odpovědnosti za pravdivost by pak zůstalo zcela na nás. Jsme si vědomi toho, že sociální sítě mohou být vhodným prostředím pro ty, kteří chtějí přilákat na sebe nebo na svou "kauzu" pozornost, mohou cíleně mystifikovat. Práce s těmito informacemi tedy vyžaduje profesionalitu, znalost prostředí a zkušenost.

Jaký systém pravidel funguje v redakci, aby se vyhnula uveřejnění mystifikačních informací?

Ověřování - viz odpověď na otázku číslo 10.

Jaký systém ověřování informací obecně uplatňuje redakce? Vždy dva nezávislé zdroje?

Záleží případ od případu. ČTK se své informace, pokud je to možné, snaží opřít o více než jeden zdroj. Avšak tvrzení, že žádnou zprávu nelze publikovat, pokud není potvrzena ze dvou na sobě nezávislých zdrojů, nemá reálný podklad. Takové pravidlo ani existovat nemůže. Jsou typy zpráv, kdy dva nezávislé zdroje neexistují. Zpráva může být pravdivá, i když je zdroj jediný, a může být zcela mylná, i když jsou zdroje tři. Klíč není v počtu zdrojů, ale v jejich spolehlivosti. Pokud nás o demisi ministra informuje sám ministr nebo jeho mluvčí, nemusíme to za běžné politické situace na jiném místě prověřovat - pokud nás informuje jeho politický oponent, bylo by neověření trestuhodnou chybou. Pokud nám statistický úřad sdělí, že počet obyvatel ČR je 10,234.825 lidí, sotva nalezneme druhý na statistickém úřadu

nezávislý zdroj, který by nám to potvrdil, nebo zpochybnil. Pokud by však statistický úřad oznámil, že obyvatel ČR je 102,348.250 byla by samozřejmě hloupost to vydávat a rovněž není třeba pátrat po dalším zdroji, stačí se zeptat na ČSÚ, kdo jim kontroluje věcnou právnost tiskových sdělení. Pokud filmová společnost Warner oznámí, že nový film půjde do distribuce 5. ledna, žádný druhý zdroj, který by byl nezávislý na této firmě, prostě neexistuje. Pokud však oznámí, že zrušila smlouvu s režisérem, je samozřejmě nutné kontaktovat i jeho nebo jeho agenta. S množstvím zdrojů se jistě věrohodnost informace zvyšuje, ale jen v omezené míře. Je-li nicméně informace, kterou jsme získali z jednoho zdroje, z jakýchkoli důvodů sporná, podezřelá nebo explozivní, je třeba ji před vydáním ověřit.

V momentě, kdy redakce přebírá téma od konkurenčního média. Ověřuje informace u respondentů nebo spoléhá na informace od konkurence?

Platí pravidlo, že i při monitoringu informací vždy ověřujeme. Pokud to není možné, například s ohledem na to, že je noc, pak informaci ověříme, jakmile to možné je.

Vybavíte si příklady, kdy se nechala redakce mystifikovat a omylem uveřejnila fiktivní obsah? Proč k chybě došlo?

Ano, šlo třeba o zprávu, že Český rozhlas dočasně mění název zpravodajské relace Zelená vlna. K chybě došlo, protože redaktor špatně ověřil pravdivost informace, která se tvářila, že je odeslána z věrohodné e-mailové adresy.

Co myslíte, že stojí za tím, že média poměrně často uveřejňují zprávy, které se následně vyjeví jako fiktivní?

Nevím, co považujete za „poměrně často“, nemám k dispozici statistiku, abych si mohl udělat obrázek. Byl bych také dalek zobecňování, že ve všech médiích je na vině jediná příčina. Z vlastní zkušenosti si snad ale mohu dovolit říci, že u těch pár případů, které znám, šlo vždy o chybu redaktora.

Příloha č. 9: Rozhovor s šéfredaktorem Lidovky.cz Radkem Kedroněm o případu falešného Ratha

Jak jste se dostali k informaci, že David Rath naletěl recesistům?

omluvte mě, ten případ si už nepamatuji, je to rok a půl a od té doby jsme vydali tisíce článků (každý den cca 100 textů) Podle textu jsme monitorovali idnes, jak je v textu řádně napsáno a zazdrojováno.

Zkontrolovali jste si tento profil nějakou hlubší analýzou, abyste ověřili, že jde o skutečného Ratha?

To bohužel s takovým časovým odstupem nevím a nezjistím.

Že je Infobaden News recesistický server jste, předpokládám, věděli už předtím nebo jste si ho museli prorešeršovat?

Já to vím a i všichni tři editoři, kteří na webu pracují.

V momentě, kdy jste článek uveřejnili na svém webu, pokusili jste se už předtím skutečného Ratha kontaktovat?

To bohužel s takovým časovým odstupem nevím a nezjistím.

Proč jste nepočkali s uveřejněním, dokud vám informace nepotvrdí skutečný David Rath?

To bohužel s takovým časovým odstupem nevím a nezjistím.

V momentě, kdy jste tento fakt zjistili, přemýšleli jste o té variantě, že byste článek úplně stáhli z webu nebo takové praktiky vaše redakce striktně odmítá?

Záleží případ od případu.

Článek byl aktualizován tak, že v jeho nové verzi se autor nezmiňuje o tom, že server Lidovky.cz se původně také nechal mystifikovat. Proč?

A nechali jsme se mystifikovat? Já jsem jiný článek o této věci na L.cz nenašel.

Jak se redakce chová v momentě, kdy zjistí, že v článku chybí nebo že samotné téma je mystifikací?

Opět: záleží na povaze textu. Několikrát jsme se omluvili, několikrát jsme upřesňovali informace obsažené v textu.

Jak často redakce čerpá z informací na Facebooku nebo jiných sociálních sítích? Sledujete například konkrétní osoby? Které?

Často. Sbíráme informace z různých informačních kanálů, sociální sítě se dnes staly běžným nástrojem zejména politiků. Každý autor sleduje toho, kdo jemu přijde zajímavý a přínosný.

Čím vás musí informace na Facebooku nebo jiných sociálních sítích zaujmout natolik, abyste ji zpracovali a uveřejnili?

Žádná interní pravidla, co ano a co ne, nemáme.

V momentě, kdy čerpáte z Facebooku nebo jiných sociálních sítí, nebo když vám do redakce přijde TZ nebo jiná informace e-mailem nebo anonymní smskou, ověřujete si informace ještě například telefonicky?

Snažíme se.

Jaký systém pravidel funguje v redakci, aby se vyhnula uveřejnění mystifikačních informací?

Ověřovat.

Jaký systém ověřování informací obecně uplatňuje redakce? Vždy dva nezávislé zdroje?

Ano. Nejen.

V momentě, kdy redakce přebírá téma od konkurenčního média. Ověřuje informace u respondentů nebo spoléhá na informace od konkurence?

Ne vždy. Viz případ Rath.

Vybavíte si příklady, kdy se nechala redakce mystifikovat a omylem uveřejnila fiktivní obsah? Proč k chybě došlo?

V tuto chvíli ne. Určitě jsme ale někdy naletěli, jen si teď nevzpomenu kdy.

Co myslíte, že stojí za tím, že média poměrně často uveřejňují zprávy, které se následně vyjeví jako fiktivní?

Tlak na neustálé šetření, z čehož plyne nedostatek kvalifikovaných novinářů.

Příloha č. 10: Rozhovor s Kateřinou Mázdrovou z Respektu – autorkou rozhovoru o tzv. „hřbitovním farmaření“

Kde jste poprvé narazila na informace o tzv. hřbitovním farmaření?

Upozornila mě kolegyně, že dostala tip od přítelkyně, bylo to někdy před Vánocemi 2012 či po nich, šlo o Pospíšilův text pro Sedmou generaci. Poznamenala jsem si jako případný tip do rubriky Od věci, konzultovala jsem téma s šéfkou rubriky Od věci a šéfkou rubriky Trendy, která do budoucna chystala větší text o alternativách k zaběhnutému hřbitovnímu průmyslu, zda by ji to zajímalo. K tématu jsem se vrátila někdy ke konci února 2013, kdy jsem si vyžádala ze Sedmé generace kontakt na pana Pospíšila.

Vzbuzoval ve vás popisovaný trend z počátku pochybnosti nebo se vám zdál racionálně uvěřitelný?

Pokud by vzbuzoval nějaké zásadní pochybnosti, šla bych od toho. Byl určitě bizarní, na druhou stranu jsem se setkala s většími „úlety“. Kontaktovala jsem pana Pospíšila s tím, že mě téma zajímá, ne kvůli senzačnosti, ale kvůli tomu, že by mohlo jít o rozpoutání širší debaty našeho vztahu k smrti a pozůstalým, ale hlavně širší debaty o hřbitovní lobby – a na tom jsme se beze zbytku shodli. Brala jsem to tak, že pan Pospíšil používá trochu divoké prostředky, nicméně s cílem rozčeřit stojaté vody. Mě osobně téma zajímalo proto, že mi krátce předtím zemřela po dlouhé nemoci sestra a velmi záhy švagr a zkušenost

s pohřebnictvím byla naprosto strašlivým zážitkem. Mým cílem nebylo pěstovat mrkev na sestřině hrobě, ale – jak píšu výše –, jako spouštěč debaty se mi to jevilo zajímavé.

Rešeršovala jste si téma předtím, než jste kontaktovala Jana Pospíšila? Jaké informace jste k němu případně našla?

Článek v Sedmé generaci a následně komunikace s šéfredaktorem kvůli kontaktu na pana Pospíšila. Dále <http://www.barcampznojmo.cz/>. Dalším zdrojem byl http://bruntalsky.denik.cz/nazory_region/poznamka-mrkev-na-hrobe-jako-modni-trend-20130206.html plus další odkazy na Newtonu. Načetla jsem si diplomovou práci Blanky Dobešové Environmentální a společenské přínosy přírodního pohřebnictví, později při rozhovoru jsme s panem Pospíšilem jsme vedli debatu i o této její práci, tvrdil, že se s Blankou Dobešovou díky společnému „tématu“ znají.

Snažila jste se zjistit, kdo je Jan Pospíšil a že spolupracoval například na řekněme recesistické iniciativě Žít Brno?

To bych si opravdu připadala jak blázen (tehdy, teď už nejspíš ne). To mám okamžitě, pokud je někdo z Brna, zjišťovat, jestli nepatří k ŽB? Mám zjišťovat i u vás, zda jste na Facebooku v přátelích ŽB? Či například jestli nechodíte s panem Pospíšilem, který akci připravil s cílem, abyste měla dobré štěstí do diplomky? To bych si připadala opravdu paranoidní. Jinak mi stačilo, co mi pan Pospíšil o sobě napsal, že je programátor atd. Nepsala jsem jeho šéfovi do práce, zda je to pravda.

Jaká byla komunikace s ním? Nasvědčovalo něco tomu, že by mohlo jít o mystifikaci a že se celý jeho příběh nezakládá na pravdě?

Psali jsme si, asi dvakrát jsem schůzku v Brně kvůli nemoci odvolala. Nakonec jsme se sešli v Praze (měl tady nějakou přednášku na Malé Straně). Komunikace byla normální, připadal mi trochu jako suchar, ale rozhovor se protáhl na více než hodinu a bylo to zajímavé (přepis hodinového rozhovoru je cca kolem 24 tisíc znaků, do rubriky Od věci se použije maximálně 4 tisíce znaků, nahrávka je uchována). Pokud bych měla tehdy pochybnosti, rozhovor by nikdy nevyšel. Znovu upozorňuji, že pan Pospíšil věděl, proč se s ním scházím, že mě k tomu vedly i osobní důvody týkající se smrti mé sestry. Myslím, že pokud by byl čestný muž, zastavil by to. Jinak si nemohu pomoci, ale dodnes jsem se nezbavila pachuti z toho, že nejen Respekt, ale i mě svým způsobem zneužil.

Poté, co proběhl rozhovor, ověřovala jste si informace, které vám Jan sdělil?

Terezo, rozhovor je svébytný žánr, určité věci musím vzít tak, jak mi je druhá strana podá. I druhá strana jde přece s kůží na trh. Proto dostává text před tím, než vyjde, k autorizaci. Pokud není mým úmyslem fakta překrucovat, musím věřit tomu, že fakta nepřekrucuje ani druhá strana. Pokud mám pochybnosti, snažím se pochybnosti ověřit. Pokud nejdou ověřit a pochybnosti trvají, tak text nevyjde. Novinář v rozhovoru není kádrovák. Co se týče pana Pospíšila, mohla jsem si jeho slova jet ověřit na onen hřbitov, to je pravda. Nicméně jsem mu důvěřovala. To, že akci údajně připravoval osm měsíců, jsem nemohla tušit, nevidím za vším spiknutí a nejsem policajt. Což ale není omluva.

Jakou měl strategii? Proč bylo tak těžké jeho mystifikaci prohlédnout?

Pan Pospíšil dodnes nepřiznal, že jde o mystifikaci, mluvili jsme i s jeho otcem, jenž syna podržel. Následná korespondence byla únavná, nicméně trval i další týdnů na svém a mystifikaci nepřiznal. Učinil i nabídku, že pošle fotky ze svého hřbitova, nakonec tak neučinil s tím, že odmítá neustálé útoky a debatu ukončuje (vše možno doložit e-mailovou korespondencí). Jediné přiznání nastalo na jakémsi večírku v Brně mé kolegyni, kdy se pan Pospíšil jemně řečeno ožral, následující den to ale odvolal. Dodnes jsem nepochopila, o co mu šlo. Smysl pro humor mám, ale tohle mě nějak mívá.

Jan disponoval pouze fotografiemi Kláry Volkové, kterou uvádí jako další z průkopnic „Hřbitovního farmaření“, proběhl i kontakt s ní?

Ano, ale až po vyjití článku, chtěla se několikrát sejít, omlouvala se, že i ona byla do toho vtažena bez vlastního vědomí. Jinak když jsme se sešli s panem Pospíšilem v Praze, měl podmínku – s ohledem na jeho rodiče – že fotograf nebude jejich rodinnou zahrádku fotit, takže jsme se dohodli, že použijeme jako ilustrační fotky ty od Kláry. Na Kláru mi poskytl telefon a e-mail s tím, že je s ní v kontaktu a fotky pošle a můžeme je s jejím svolením otisknout.

Během schvalování článku v redakci materiál nezbudil pochybnosti u nikoho z editorů nebo šéfredaktora?

Kdyby ano, nevyšel by.

Jak jste se následně dozvěděla, že byl celý příběh mystifikací?

Hned pondělní ráno psali šéfredaktorovi lidé z Brna na Facebook. Já jsem kontaktovala pana Pospíšila, ten trval na svém, že je vše pravda a že jde o jakýsi boj mezi brněnskými znesvářenými spolky, iniciativami a hnutími. Tak vyznívala i následná korespondence od čtenářů do Respektu – nebylo z toho možné jednoznačně vyčíst, kdo mluví pravdu.

Myslíte, že mohla tato mystifikace Respekt nějak poškodit?

Hodně lidí nemá Respekt rádo, takže takováto chyba je velmi zneužitelná. Ale jak se říká – kdo chce psa bít, hůl si vždy najde.

Jak se redakce chová v momentě, kdy zjistí, že v článku chybí nebo že samotné téma je mystifikací?

Pokud uděláme chybu, uveřejňujeme v printu opravy. Pokud zjistíme, že téma je mystifikací, tak nevyjde. Na webu opravujeme rovnou. Na iPadu a Kindlu již není zpětná oprava možná.

Jak často redakce čerpá z informací na Facebooku nebo jiných sociálních sítích?

Facebook může být dobrý sluha, co se týče inspirace. Ale také špatný pán, protože toho balastu je tam nezměrně. Já sama Facebook ani jiné sociální sítě nepoužívám, nebo jen minimálně.

V momentě, kdy čerpáte z Facebooku nebo jiných sociálních sítí, popřípadě pokud dostanete TZ nebo jinou informaci e-mailem, ověřujete si informace ještě například telefonicky?

Viz výše. TZ zpráv a jiných informací chodí do Respektu denně desítky, jak to myslíte, jestli se ještě ověřují, když přijdou? Jsou to jen inspirační zdroje, se kterými se pracuje či nepracuje dál.

Domníváte se, že informace z Facebooku – ať už něčí výrok, nebo sporná stránka (zejména recesistické stránky, které zakládají trollové) – patří do zpravodajství?

Zbytečná otázka.

Jaký systém pravidel funguje v redakci, aby se vyhnula uveřejnění mystifikačních informací?

Pečlivá práce s informací s ověřenými nezávislými zdroji a následná velmi precizní editorská práce s textem.

V momentě, kdy redakce přebírá téma od konkurenčního média. Ověřuje informace u respondentů nebo spoléhá na informace od konkurence?

Respekt témata zpracovává vlastním způsobem.

Vybavíte si příklady, kdy se nechala redakce mystifikovat a omylem uveřejnila fiktivní obsah? Proč k chybě došlo?

Daniel Deyl v Lidovkách. Když byl v USA, „přivezl“ rozhovor s Jackem Nicholsonem, s nímž ale vůbec nemluvil. Provalilo se to. Dostal padáka.

Co myslíte, že stojí za tím, že média poměrně často uveřejňují zprávy, které se následně vyjeví jako fiktivní?

Co myslíte tím poměrně často? Jinak je pravda, že fáma je nejstarší médium (viz můj rozhovor <http://respekt.ihned.cz/c1-51264920-fama-je-nejstarsi-medium>). A pravda taky je, že na webu se dost opisuje.